

TÜBİTAK
PROJE ÖZET BİLGİ FORMU

Proje Yürütücüsü:	Prof. Dr. BUKET AYŞEGÜL ÖZBAKIR
Proje No:	117K826
Proje Başlığı:	Kentsel Mültecilerin Adaptasyon ve Uyum Süreçlerine Yeni Bir Bakış Açısı: "Kapsayıcı Kent İnşası" Amaçlı "Sosyal İnovasyon Deneyi"
Proje Türü:	1003 - Öncelikli Alanlar (2. Aşama)
Proje Süresi:	24
Araştırmacılar:	MURAT GÜRAY KIRDAR, GÖKSEL BİRİCİK, ERHAN KURTARIR
Danışmanlar:	
Projenin Yürütüldüğü Kuruluş ve Adresi:	YILDIZ TEKNİK Ü. MİMARLIK F. ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA B.
Projenin Başlangıç ve Bitiş Tarihleri:	15/05/2018 - 15/09/2020
Onaylanan Bütçe:	617554.0
Harcanan Bütçe:	466849.94
Öz:	<p>2012 yılından itibaren Suriye'den gelen kitlesel göç sebebiyle Türkiye geçiş ülkesi niteliğini değiştirerek dünyadaki en kalabalık ev sahibi ülke haline gelmiştir. Fakat bu büyüklükteki bir göç için yasal, yönetsel ve toplumsal olarak hazırlıksız yakalanılmıştır. Halbuki hem mültecilerin haklarının gözetilebilmesi için hem de yerel nüfusla kentsel yaşamda uyumlu bir geleceğin yaratılabilmesi için, gittikçe kalıcı hale gelen bu göçmen nüfusun toplumsal uyum süreçlerinin planlı biçimde yönetilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu sürecin yönetilebilmesi için yerel dinamiklerin keşfedilmesi ve yasal/yönetsel çerçevede yerel yönetimlerin etkin hale getirilmesi hayati derecede önemli bir husustur.</p> <p>Bu proje öncelikli olarak ?kapsayıcı bir toplum olma? yönünde göçmenler ve yerel toplum arasındaki adaptasyon ve uyum süreçlerinin hâlihazırda nasıl oluştuğu ve geliştiğinin çok boyutlu, çok ölçekli ve çok mekânlı keşfedici bir araştırmaya dayalı analiz etmiştir. Söz konusu hedefe yönelik, ülkemize özgü bir kavramsal çerçeve ve bu çerçeveyi operasyonel hale getirmek üzere bir ?sosyal inovasyon deneyi? gerçekleştirilmiştir. Adaptasyon ve uyum süreçlerinin karşılıklı deneyimlenmesi amacı ile örnek kentler olarak seçilen Hatay, İzmir ve İstanbul'da alt çalışma bölgelerindeki Suriyeli Göçmenler ve Yerel Topluluklar arasından seçilen alt temsil grubu ile ?yaşayan laboratuvar-living lab? yöntemi ile her üç kent için ?sosyal inovasyon deneyi? gerçekleştirilmiştir. Söz konusu deneyler;</p> <p>i)kentsel mekânda fiziksel olarak belirli bir süre için inşa edilerek yerel toplum ve göçmen etkileşiminin analiz edilmesi,</p> <p>ii)web tabanlı ve akıllı mobil cihaz uyumlu platform üzerinden sanal ortamda (virtual space) yerel toplum ve göçmen etkileşiminin analiz edilmesini kapsamaktadır.</p> <p>Proje kapsamında gerçekleştirilmiş olan ?yaşayan laboratuvar? deneyinin önemli hedeflerinden birisi, göçmenler ve yerel toplum arasındaki adaptasyon ve uyum süreçlerinde hangi parametrelerin hangi tür mekânda (fiziksel veya sanal) ve hangi boyutlarda var olabildiği veya olamadığının test edilebilmesidir. Söz konusu keşfedici analiz, yaşayan laboratuvar deneyi ve üç ilde yapılan kapsamlı çalışmalar sonunda elde edilen bulgular, ülkemize özgü boyutları da içerecek biçimde literatür ve uygulamalarda ?Kapsayıcı Kent Modeli ve Endeksi? oluşturmayı hedeflemekte ve söz konusu endeksin mekânsal ve çok boyutlu dağılımının analizi aracılığı ile ?politika ve strateji yol haritası?nı üretebilmeyi hedeflemektedir.</p> <p>Proje toplamda 28 ay sürmüş olup, üç farklı alt proje yine üç farklı ekiple yürütülmüştür. Söz konusu proje ekipleri farklı disiplinlerden oluşturulmuş olup; planlama, coğrafya, sosyoloji, psikoloji, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, ekonomi, bilgisayar mühendisliği ve hukuk alanlarını kapsamaktadır.</p>
Anahtar Kelimeler:	Kapsayıcı Kent Modeli,Kapsayıcı Kent Endeksi,Kentsel Mülteciler,Yaşayan Laboratuvar,Sosyal İnovasyon

Fikri Ürün Bildirim Formu Sunuldu Mu?:	Evet
Projeden Yapılan Yayınlar:	1- Sharing the Neighborhood with Urban Refugees and Experiencing Living-Lab (Bildiri - Uluslararası Bildiri - Sözlü Sunum), 2- Kentsel Mültecilerin Adaptasyon ve Uyum Süreçlerine Yeni Bir Bakış Açısı: Kapsayıcı Kent İnşası Amaçlı Sosyal İnovasyon Modeli Önerisi (Bildiri - Ulusal Bildiri - Sözlü Sunum), 3- Kentsel Mültecilerin Adaptasyon ve Uyum Süreçlerine Yeni Bir Bakış Açısı: Kapsayıcı Kent İnşası Amaçlı Sosyal İnovasyon Modeli Önerisi (Bildiri - Ulusal Bildiri - Sözlü Sunum),

TÜBİTAK

**KENTSEL MÜLTECİLERİN ADAPTASYON VE UYUM
SÜREÇLERİNE YENİ BİR BAKIŞ AÇISI: "KAPSAYICI KENT
İNŞAASI" AMAÇLI "SOSYAL İNOVASYON DENEYİ"**

Program Kodu: 1003

Proje Numaraları: 117K826,117K829, 117K805

**Proje Yöneticisi:
Prof. Dr. Buket Ayşegül ÖZBAKIR**

**Proje Yürütücüleri:
Dr. Öğr. Üy. Bilge ÇAKIR
Dr. Öğr. Üy. Emel KARAKAYA AYALP**

Araştırmacılar:

Dr. Öğr. Üy. Erhan KURTARIR
Dr. Öğr. Üy. Göksel BİRİCİK
Dr. Öğr. Üy. Olgu KARAN
Dr. Öğr. Üy. Feral GEÇER SARGIN
Prof. Dr. Murat Güray KIRDAR

Danışmanlar:

Av. Utku KILINÇ
Ekrem AYALP

OCAK 2021
İSTANBUL, İZMİR, HATAY

ÖNSÖZ

2012 yılından itibaren Suriye'den gelen kitlesel göç sebebiyle Türkiye dünyadaki en kalabalık ev sahibi ülke haline gelmiştir. Ancak bu büyüklükte ve hızda bir göç karşısında yasal, yönetsel ve toplumsal olarak hazırlıksız yakalanılmıştır. Hâlbuki hem mültecilerin haklarının gözetilebilmesi için hem de yerel nüfusla kentsel yaşamda uyumlu bir geleceğin yaratılabilmesi için, kalıcılaşmış olan göçmen nüfusun toplumsal uyum süreçlerinin planlı biçimde yönetilmesi bir zorunluluktur. Bu sorunların ve bu sorunların kentsel mekânda ürettiği diğer sorunların çözümüne katkıda bulunmak amaçlarını taşıyan bu proje TÜBİTAK-ARDEB "1003-SBB-KENT-2017-1 Türkiye'de Yerleşmeler Sistemindeki Dönüşüm" başlıklı Kentleşme Çağrı Programı kapsamında fonlanmıştır.

Kısa ismi ile POT-A (Pot of Acculturation) olarak adlandırılan "Kentsel Mültecilerin Adaptasyon ve Uyum Süreçlerine Yeni Bir Bakış Açısı: Kapsayıcı Kent İnşası Amaçlı Sosyal İnovasyon Deneyi" projesi toplam 5 farklı üniversiteden araştırmacı ve yürütücüleri bir araya getirmiştir. Bir ana projeye bağlı üç alt projeyi içeren ve üç farklı üniversitenin yürütücülüğünde 28 ay süren proje İstanbul, İzmir ve Hatay kentlerinde gerçekleştirilen üç saha çalışması ile tamamlanmıştır. Proje ekibi çok disiplinli ve geniş bir araştırmacı topluluğundan oluşmaktadır. 3 farklı kurumun yürütücüsü olduğu projede 117K826 kodlu proje Yıldız Teknik Üniversitesi'nin ve Prof. Dr. Ayşegül Özbakır'ın yöneticiliğindeki ana projedir. 117K805 kodlu proje İzmir Demokrasi Üniversitesi ve Dr. Öğr. Üy. Emel KARAKAYA AYALP ile ve 117K829 kodlu proje Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi ve Dr. Öğr. Üy. Bilge ÇAKIR yürütücülüğünde tamamlanmış olan alt projelerdir. Bu noktada, projeyi hem mali hem de bürokratik açılardan destekleyen TÜBİTAK'a, özellikle de TÜBİTAK- SOBAG ekibine teşekkür ederiz. Yürütücü kurumlar olan Yıldız Teknik Üniversitesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi ve Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi'nin Rektörlüklerine, Mimarlık Fakültesi Dekanlıklarına ve Şehir ve Bölge Planlama Bölüm yönetimlerine ayrıca teşekkür ederiz.

Projenin çeşitli aşamalarında farklı kurum, kuruluş, STK ve yerel yönetimlerden çok yönlü destekler alınmıştır. Projenin bazı aşamaları bu destekler ile zenginleşirken, bazı aşamaları ise ancak bu iş birlikleri sayesinde gerçekleşebilmiştir. Bu iş birlikleri kapsamında, İstanbul Sultanbeyli Belediyesi, İzmir Valiliği İl Göç İdaresi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMYK) İzmir Ofisi, İzmir Büyükşehir Belediyesi, Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı ve Hatay Büyükşehir Belediyesi ile çeşitli süreçlerde işbirliği amaçlı protokol ya da proje ortaklığı metinleri imzalanmış, ikili ilişkiler geliştirilmiş ve önemli katkılar alınmıştır. Tüm bu kurumların katkıları çalışmanın ilerleyişi ve bulgularında büyük öneme sahiptir. Yanı sıra çok sayıda başka kurumdan destekler alınmıştır. Bunlar her üç ildeki valilikler ve il göç idareleri, büyükşehir belediye başkanlıkları, çalışma alanları kapsamındaki ilçe belediye başkanlıkları,

çeşitli STK'lar, meslek kuruluşları ve meslek odaları ile Birleşmiş Milletler'in diğer bazı bileşenleridir. Katkı ve desteklerini esirgemeyen tüm kurum-kuruluşlara ve buralarda görev yapmakta olan özverili çalışanlara katkıları için teşekkür ederiz.

Proje, 28 ay süresince büyük bir ekip çalışmasına dayalı olarak ve Türkiye'nin farklı kentlerinden araştırmacı, bilim insanı, genç araştırmacı ve danışmanların katkıları ile tamamlanmıştır. Projenin danışmanları olan **Utku Kılınç** ve **Ekrem Ayalp'e** teşekkür ederiz. Coğrafi Bilgi sistemlerine dayalı saha verisi toplama sürecinden Geo-HUB platformunun kurulmasına kadar her aşamada teknik bilgi ve desteğini esirgemeyen **Hatice Korkulu'ya** projenin inovatif kapasitesinin gelişmesindeki katkılarından ötürü çok teşekkür ederiz. Yardımcı personel olarak projemize dahil olan ve saha çalışmalarında çeviri desteği sunan ekip üyelerimizden de çok önemli katkılar alınmıştır. Çevirmenlik görevine ek olarak, saha personeli görevini de üstlenen ve psikoloji alanındaki bilgi birikimi ile projemizi zenginleştiren İzmir ekibi üyesi **Esen Yangın'a**, göç ve mültecilik alanı aktivisti olarak saha deneyimini ve bilgi birikimini bizimle paylaşan **Dr. Ömer Selvi'ye**, İzmir'de kentsel yaşayan laboratuvar çalışmalarında çevirmenlik desteği veren Mahabbad Şahin'e, Siyaset Bilimci kimliği ve çevirmenlik görevi ile Hatay'da yürütülen saha çalışmalarının her aşamasında yer alan **Yusuf Özer'e**, Arapça bilgisiyle projeye İstanbul'da katkıda bulunan öğrencimiz **Bilal Seyhan'a**, ayrıca tüm İstanbul saha çalışmalarında çeviri desteğini esirgemeyen ve araştırmayı sahiplenen öğrencilerimiz **Sara Hammouda ve Pirooz Mirzade'ye** de destekleri için çok teşekkür ederiz.

Proje süresince genç araştırmacı ve bursiyerlerimizin katkıları da yadsınamaz düzeyde olmuştur. Bursiyerlerimiz genellikle her ile destek olmuşlardır ama başta projenin yazım aşamasından itibaren her düzeyde katkı veren ve hem İstanbul hem de Hatay çalışmalarına katılan **Ar. Gör. Zehra Güngördü'ye**, özverili destekleri ile tüm çalışmalara katılan **Selin Gümüş'e**, **Adnan Oğuzhan'a**, **Meltem Oktay'a**, **Sadiye Akkılıç'a**, **Umut Seren Yarım'a**, siyaset bilimi ve kamu yönetimi alanının bilgi birikimi ile çalışmamızı zenginleştiren **Ar. Gör. Adil Çamur'a**, **İlkin Beste Çırak'a**, **Arın Hünler'e**, **Bilge Martan'a**, **Mustafa Fırat Tekbaş'a** **Elif Ertekin'e** ve **Aybüke Aktemur'a** teşekkürü borç biliriz. Bunlar dışında, gönüllü olarak çalışmalarımıza destek olan araştırmacılar hem farklı meslek disiplinlerinin bakış açılarını hem de birikimlerini aktararak çalışmamızın zenginleşmesine katkı vermişlerdir. Özellikle **Dr. Ali Kemal Çınar'a**, **Fatma Tuğba Canan'a**, **Büşra Yılmaz'a**, **Berfin Güzel Gündüz'e**, **Ferahnaz Ör'e**, **Mehtap Arslanyüreği'ne**, **Sara Oskay'a** ve son olarak proje stajyerimiz **Naba Aljarah'a** katkıları ve emekleri için çok teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	iii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xii
RESİMLER LİSTESİ	xix
ABSTRACT.....	xxi
ÖZET	xxiii
1 GİRİŞ.....	1
2 LİTERATÜR ÖZETİ.....	5
2.1 GÖÇ, GÖÇMEN VE MÜLTECİ MEVZUATI	5
2.1.1 Türkiye'nin Taraf Olduğu Uluslararası Sözleşmeler, Konvansiyonlar ve Protokoller 7	
2.1.2 Türkiye'nin Taraf Olduğu Avrupa Birliği Ülkeleri Arasındaki Sözleşmeler, Konvansiyonlar ve Protokoller	10
2.1.3 Ulusal Mevzuat	10
2.2 TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM SORUNSA LI OLARAK UYUM	15
2.2.1 Literatürde uyum	15
2.2.2 Yabancılar Uluslararası Koruma Kanunu'nda Uyum	17
2.2.3 Merkezi İdare ve Uyum	18
2.2.4 Yerel Yönetimler ve Uyum	19
2.2.5 Türkiye Yerel Yönetimleri ve Uyum	22
2.2.6 İstanbul, İzmir ve Hatay'da Kent Mültecileri ve Yerel Yönetimlerin Mültecilere Sunduğu Hizmet İlişkisi.....	25
2.2.6.1 İstanbul'da Kent Mültecileri ve Yerel Hizmet ilişkisi:	27
2.2.6.2 İzmir'de Kent Mültecileri ve Yerel Hizmet İlişkisi:.....	36
2.2.6.3 Hatay'da Kent Mültecileri ve Yerel Hizmet İlişkisi:	43
2.2.7 Kent Mültecileri ve Yerel Hizmet Sunumu ve Uyum'a Dair Genel Değerlendirme	49
2.3 MEKÂN, PLANLAMA VE BARINMA	50
2.3.1 Göç, Mülteçilik ve Kentler	52
2.3.2 Göç, Şehir Planlama ve Kapsayıcı Politikalar	55

2.3.3	<i>Göç, Barınma ve Konut Hakkı</i>	59
2.4	YERELDE BİRLİKTE YAŞAM MODELLERİ, SOSYAL İNOVASYON VE YAŞAYAN LABORATUVAR	70
2.4.1.	<i>Kapsayıcı Kent Girişimleri</i>	71
2.4.2.	<i>Sosyal İnovasyon ve Sosyal Uyum Amaçlı Yaşayan Laboratuvar Deneyimleri</i>	74
2.4.2.1.	Göç Laboratuvarı (MigrationLab):	78
2.4.2.2.	Göçmen Entegrasyon Laboratuvarı (Migrant Integration Lab):	79
2.4.2.3.	Göç Siyasa Laboratuvarı (Immigration Policy Lab)	80
2.5	GÖÇMEN İKTİSADİ DAYANIŞMA AĞLARI VE GÖÇMEN GİRİŞİMCİLİĞİ.....	81
2.5.1	<i>Göçmen Esnaflaşmasını Anlamada Kullanılan Analitik Araçlar</i>	82
2.5.1.1	Aracı Göçmenler-Azınlıklar	82
2.5.1.2	Etnik Kümelenme Ekonomileri (Enclave Economies).....	83
2.5.1.3	Geçici Göçmen Zihniyeti (Sojourning Mentality)	84
2.5.2	<i>Göçmen Esnaflaşmasını Anlamada Kullanılan Teoriler</i>	85
2.5.2.1	Fail Merkezli Kuramlar	85
2.5.2.2	Yapısalcı Kuram	88
2.5.2.3	Karşılıklı Etkileşim Kuramı.....	89
2.5.2.4	Karma Gömülmüşlük Kuramı	90
2.5.3	<i>Bourdieu'nun İlişkisel Kuramı</i>	91
2.5.3.1	Alan.....	91
2.5.3.2	Habitus.....	94
2.5.3.3	Sermaye Türleri	95
2.5.3.4	Sosyal Sermaye.....	95
2.5.3.5	Kültürel Sermaye	97
2.5.3.6	Sembolik Sermaye	98
2.5.4	<i>Türkiye Emek Piyasasında Suriyeli Göçmenler</i>	100
2.6	PSİKOSOSYAL YAKLAŞIM VE MÜLTECİLİK.....	108
3	GEREÇ VE YÖNTEM	113
3.1	GİRİŞ.....	113
3.2	KENTSEL MÜLTECİLERİN TÜRKİYE'DE ÇOK-AKTÖRLÜ, ÇOK-ÖLÇEKLİ VE ÇOK-MEKÂNLİ "BÜTÜNLEŞME/AYRIŞMA" SÜREÇLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	113
3.2.1	<i>Veri Toplama Süreci</i>	114
3.2.1.1	Anket Çalışmaları	114
3.2.1.2	Mülakatlar	126
3.2.1.3	Odak Grup Görüşmeleri	129

3.2.2	<i>“Bütünleşme/Ayrışma” Süreçlerinin Çözülmesi: Araştırma Sürecinde Karşılaşılan Zorluklar ve Zorlukların Aşılmasında İzlenen Yollar</i>	134
3.3	KENTSEL MÜLTECİLER VE EV SAHİBİ (HOST) TOPLULUK ARASINDAKİ “KÜLTÜREL ETKİLEŞİM” İÇİN KENTSEL YAŞAYAN LABORATUVAR DENEYİ: POT-A.....	135
3.3.1	<i>POT-A Yaşayan Laboratuvarların Temel İlkeleri ve Etkinlik Kategorileri</i>	139
3.3.2	<i>POT-A Kentsel Yaşayan Laboratuvar Alt Paketleri Yürütme Ekipleri ve Çalışma Alanları</i>	142
3.3.2.1	POT-A İstanbul Kentsel Yaşayan Laboratuvar	142
3.3.2.2	POT-A Hatay Kentsel Yaşayan Laboratuvar	142
3.3.2.3	POT-A İzmir Kentsel Yaşayan Laboratuvar	143
3.3.3	<i>Kentsel Yaşayan Laboratuvarların Kurulması ve Laboratuvar Faaliyetlerinin Yürütülmesi</i>	143
3.4	KAPSAYICI KENT İNDEKSİ VE POLİTİKA ÜRETİMİ.....	147
3.4.1	<i>Kapsayıcı Kent Modeli ve Endeks Üretimi</i>	147
3.4.1.1	Hyper Graph Model Nedir?	149
3.4.1.2	Taxonomy ve Modelin oluşturması:	150
3.4.1.3	Kapsayıcı Kent Endeksinin Oluşturulması:	154
3.4.2	<i>Kapsayıcı Kentler İçin Politika Önerisi:</i>	158
3.4.2.1	Yerel ilişkilerin Geliştirilmesi ve Göç Sürecinin Yönetilmesinde Hukuki Çerçeve:	158
3.4.2.2	Belediye Kanunu ve Göç Karşısında Yerel Yönetimler:	162
3.4.2.3	Göç ve Uyum Süreçlerinin Yönetilmesinde Öne Çıkan Aktörler Olarak Belediyeler:.....	166
4	BULGULAR	171
4.1	GİRİŞ.....	171
4.2	KENTSEL MÜLTECİLERİN TÜRKİYE’DE ÇOK-AKTÖRLÜ, ÇOK-ÖLÇEKLİ VE ÇOK-MEKÂNLİ “BÜTÜNLEŞME/AYRIŞMA” SÜREÇLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	171
4.2.1	<i>Hanehalkı Anketi Analizleri</i>	171
4.2.1.1	Sosyo-Demografik Özellikler:	171
4.2.1.2	Yaşam Mekânı Tercihleri ve Barınma, Konut Bilgileri	183
4.2.1.3	İş, İstihdam, Ekonomi	194
4.2.1.4	Güvenlik ve Risk.....	204
4.2.1.5	Değerler ve Algılar	208
4.2.1.6	Hukuki Haklar ve Koruma.....	213
4.2.1.7	Sosyal Haklar ve Güvence	220

4.2.1.8	Eğitim ve Sağlık	224
4.2.1.9	Gündelik Yaşam/Entegrasyon/Birlikte Yaşama/Dışlanma.....	226
4.2.1.10	Göç ve Uyum Politikalarına İlişkin Toplumsal Algı.....	232
4.2.1.11	Sosyal İnovasyon Deneyi/Atölyelere Katılım	233
4.2.2	<i>İşyeri Anketi Analizleri</i>	233
4.2.2.1	Sosyo-Demografik Özellikler	234
4.2.2.2	İşyerinde Gündelik Yaşam/Entegrasyon/Birlikte Yaşama/Toplumsal Kabul-Dışlama Olgusu.....	241
4.2.3	<i>Mültecilerin Kentsel Yaşama Adaptasyonu ve Uyum Süreçlerini Anlamaya Yönelik Mülakat Çalışması Analizleri</i>	245
4.2.3.1	Sosyo-Demografik Özellikler	245
4.2.3.2	Göç Süreci	252
4.2.3.3	Emek Piyasasıyla Kurulan İlişki	257
4.2.3.4	Eğitim ve Sağlık Hizmetlerine Erişim	261
4.2.3.5	Korunma, Güven ve Gelecek Beklentisi	267
4.2.3.6	Sosyal İnovasyon Deneyine Katılım Tercihi.....	276
4.2.3.7	Kent, Mahalle ve Sosyal Çevre ile Kurulan İlişki.....	278
4.2.3.8	Sayısal Okuryazarlık ve Sosyal Medya İlişkileri.....	283
4.2.3.9	Mahalle İlişkileri	286
4.2.3.10	Konut İlişkileri.....	292
4.3	KURUM-KURULUŞ VE STK'LARLA GÖRÜŞMELER	296
4.4	ODAK GRUP TOPLANTILARI	299
4.4.1	<i>İstanbul Odak Grup Toplantısı</i>	300
4.4.1.1	POT-A İstanbul Odak Grup Tartışmaları Sonuçları	303
4.4.2	<i>Hatay Odak Grup Toplantısı</i>	313
4.4.2.1	POT-A Hatay Odak Grup Tartışmaları Sonuçları	317
4.4.3	<i>İzmir Odak Grup Toplantısı</i>	328
4.4.3.1	POT-A İzmir Odak Grup Tartışmaları Sonuçları	334
4.4.4	<i>Odak Grup Toplantıları: Özgün Yanlar, Ortak Çıktılar ve Sonuçlar</i>	345
4.5	POT-A KENTSEL YAŞAYAN LABORATUVAR DENEYİ	350
4.5.1	<i>POT-A İstanbul, İzmir ve Hatay Yaşayan Laboratuvar Atölye Etkinlikleri</i>	350
4.5.1.1	Temel Etkinlik Kategorisi 1: Kültürel Etkileşim, Dayanışma ve Toplumsal Hayata Katılım Atölyeleri.....	350
4.5.1.2	Temel Etkinlik Kategorisi 2: Kapasite Geliştirme ve Ekonomik Hayata Katılım	

4.5.1.3	Temel Etkinlik Kategorisi 3: Kentsel Hizmetlere Erişim, Kentsel Aidiyet, Kent Hayatına Katılım.....	355
4.5.2	<i>Yaşayan Laboratuvar Süreci Değerlendirme Sonuçları</i>	357
4.5.2.1	POT-A Yaşayan Laboratuvar Modeli Yürütme Esasları ve Ortak Yönleri ...	357
4.6	İSTANBUL, İZMİR VE HATAY'DA SANAL ORTAMDA YAŞAYAN LABORATUVAR (ADAPTÖR) DENEYİ.....	362
4.6.1	<i>Altyapı-sunucu kurulumu ve işletilmesi</i>	363
4.6.2	<i>Sosyal Medya Duygu Analizi</i>	367
4.6.3	<i>Çok dilli deneysel sosyal medya uygulaması mobil platformu</i>	370
4.6.4	<i>Çok dilli deneysel sosyal medya uygulaması web platformu</i>	373
4.7	KAPSAYICI KENTLER ÇALIŞTAYI	374
4.8	GEOHUB TASARIMI	385
5	SONUÇ VE TARTIŞMA	393
6	KAYNAKÇA	400

TABLolar LİSTESİ

TABLO	SAYFA
Tablo 1: Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilerin (04.11.2020) ve İkamet İzinli Yabancıların (28.10.2020) İlk 10 İle Göre Dağılımı.....	25
Tablo 2. İstanbul'da Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilerin ve İkamet İzinli Yabancıların İlçeler Bazında Dağılımı	27
Tablo 3. İstanbul'da Hizmet Üreten Belediyelerin Suriyelilere Sunduğu Hizmetler	31
Tablo 4. İzmir'de Geçici Koruma Atında bulunan Suriyelilerin İlçeler Bazında Dağılımı	37
Tablo 5. İzmir'de Belediyelerin Suriyelilere Sunduğu Hizmetler	39
Tablo 6. Hatay'da Geçici Koruma Altında Bulunan Suriyelilerin ve İkamet İzinli Yabancıların İlçeler Bazında Dağılımı	43
Tablo 7. Hatay'da mülteciler özelinde faaliyet gösteren dernekler	47
Tablo 8 Kentsel Yaşayan Laboratuvarlar	76
Tablo 9. Eğitim Durumu Karşılaştırması	101
Tablo 10. 2011-2018 Yılları Arasında Kurulan Suriye Sermayeli Şirket Kuruluşları	105
Tablo 11. 2018 Ocak-Kasım Döneminde Kurulan Suriye Sermayeli Şirketler.....	106
Tablo 12. 2018 Ocak-Kasım Döneminde Suriye Sermayeli Şirket Kuruluşlarının Faaliyetine Göre Dağılımı	106
Tablo 13. 2018 Ocak-Kasım Döneminde Suriye Sermayeli Şirket Kuruluşların İllere Göre Dağılımı	107
Tablo 14. Proje Kapsamında İstanbul, İzmir ve Hatay'da "Yerel Halkın Mültecilerle Birlikte Yaşam Konusunda Deneyim, Algı ve Tutum Analizi"ne Yönelik Sahada Yapılan Anket Sayıları	116
Tablo 15. Anket Örneklem Yöntemi (saha çalışması öncesinde planlanan rakam)	116
Tablo 16. Seçilen Mahallerdeki Mülteci Nüfusu-2017	121
Tablo 17. İstanbul'da Yapılan Mülakatların Mahallelere Göre Dağılımı.....	128
Tablo 18. İzmir'de Yapılan Mülakatların Mahallelere Göre Dağılımı	128
Tablo 19. POTA Yaşayan Laboratuvarlarının Temel Etkinlik Kategorileri	141
Tablo 20. POT-A İstanbul Kimlik Kartı	142
Tablo 21. POT-A Hatay Kimlik Kartı	142
Tablo 22. POT-A İzmir Kimlik Kartı	143
Tablo 23: Kapsayıcı Kent Hipergraf Alanları ve İlişkili Göstergeler Setleri	151
Tablo 24: İlçelerin Kapsayıcı Kent Endeks Skor Dağılımları ve hipergraf ortalama değerleri	155
Tablo 25: Göç ve uyum Süreçleri Aktör Rol Dağılımı	166

Tablo 26. Proje kapsamında kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları ile yapılan toplantı ve görüşmeler.....	297
Tablo 27. İstanbul Odak Grup Toplantısı Tema Kurgusu.....	302
Tablo 28. POT-A İzmir Odak Grup Toplantısı Çalıştay Temaları.....	330
Tablo 29. Üç İilde Gerçekleşen Odak Grup Toplantıları Katılımcı Kurum-Kuruluşları	347
Tablo 30. POT-A Yaşayan Laboratuvar Etkinlik Performans Değerlendirmesi	361
Tablo 31. Sunucu üzerinde gerçekleşen trafik hacmi	365

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL	SAYFA
Şekil 1. İstanbul'da İlçe Düzeyinde Toplam Ulusötesi Göçmen (Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler ve İkamet İzinli Göçmenler) Nüfusu Haritası	29
Şekil 2. İstanbul'da İlçe Düzeyinde Ulusötesi Göçmen Nüfusunun İlçe Nüfusuna Oranı Haritası	30
Şekil 3. İstanbul'da İlçe Düzeyinde Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Nüfusu (Kaynak: İl Göç İdaresi, 2018).....	30
Şekil 4. İzmir'de İlçe Düzeyinde Mülteci Nüfusu Haritası	38
Şekil 5. İzmir'de İlçe Düzeyinde Mülteci Oranı Haritası	38
Şekil 6. İzmir'de İlçe Düzeyinde Mülteci Nüfusunun İlçe Nüfusuna Oranı Haritası	39
Şekil 7. Hatay'da İlçe Düzeyinde Toplam Ulusötesi Göçmen (Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler ve İkamet İzinli Göçmenler toplamı) Nüfusu Haritası	44
Şekil 8. Hatay'da İlçe Düzeyinde Ulusötesi Göçmen Nüfusunun İlçe Nüfusuna Oranı Haritası	45
Şekil 9. Hatay'da İlçe Düzeyinde Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeli Nüfusu	46
Şekil 10. Gelişmekte Olan 31 Ülkede Mültecilerin Konumları ve Büyük Kentsel Alanlar Haritası	53
Şekil 11. Çalışmada CAD dosyalarının CBS Formatına Dönüştürülmesi.....	118
Şekil 12. Hanehalkı ve İşyeri Anket Saha Çalışmasının "Operation Dashboard" Üzerinde Yönetimi.....	119
Şekil 13. İstanbul Zeytinburnu İlçesi'nde Seçilen Mahalleler Konum Haritası	120
Şekil 14. İstanbul Kadıköy İlçesi'nde Seçilen Mahalleler Konum Haritası	120
Şekil 15. İstanbul Sultanbeyli İlçesi'nde Seçilen Mahalleler Konum Haritası*	121
Şekil 16. İzmir Konak İlçesi'nde Seçilen Mahalleler Konum Haritası	122
Şekil 17. İzmir Konak'da Seçilen Mahallelerde Mülteci Nüfusu Haritası.....	122
Şekil 18. İzmir Konak'da Seçilen Mahallelerde Mülteci Oranı Haritası	123
Şekil 19. İzmir Konak'da Seçilen Mahallelerdeki Anket Noktaları Haritası	123
Şekil 20. Hatay Antakya İlçesi'nde Seçilen Mahalleler Konum Haritası	124
Şekil 21. Hatay Kırıkhan İlçesi'nde Seçilen Mahalleler Konum Haritası	125
Şekil 22. Hatay Reyhanlı İlçesi'nde Seçilen Mahalleler Konum Haritası	125
Şekil 23. Örnek Mülakat Kartı	127
Şekil 24. İstanbul Sultanbeyli Kentsel Yaşayan Laboratuvar POT-A Mekânı.....	146
Şekil 25. İzmir Kentsel Yaşayan Laboratuvar POT-A Mekânı	146
Şekil 26. Hatay Kentsel Yaşayan Laboratuvar POT-A Mekânı.....	146

Şekil 27. Çok dilli POTA Günlüğüm Defteri ve Çantası.....	147
Şekil 28: İki parçalı graf örneği.....	149
Şekil 29: Hipergraf örneği.....	150
Şekil 30: Hipergraf temelli Kapsayıcı Kent Modeli.....	154
Şekil 31. Uygulama Klasör Yapısı Değişikliği.....	364
Şekil 32. Yönetici web uygulaması için örnek ekran görüntüleri.....	374
Şekil 33. Çalıştay Programı.....	375
Şekil 34. Çalıştay Afışı.....	384
Şekil 35. POT-A GeoHUB Anasayfa Erişim Adresi: geohubpota.yildiz.edu.tr.....	386
Şekil 36. GeoHUB Anasayfa Kullanıcı Paneli.....	387
Şekil 37. Açık veri sorgulama paneli.....	387
Şekil 38. Pot-A GeoHUB Haritalar.....	388
Şekil 39. Kapsayıcı Kent ve Birlikte Yaşam Anketi.....	389
Şekil 40. Pot-A Uygulaması.....	390
Şekil 41. Kentsel Yaşayan Laboratuvarlar Storymap.....	390
Şekil 42. Kentsel Hizmetlere Erişim Paneli.....	391
Şekil 43. Pot-A GeoHUB Geri Bildirim Anketi.....	391
Şekil 44. Pot-A web sitesi Erişimi.....	392

GRAFİKLER LİSTESİ

GRAFİK	SAYFA
Grafik 1. Hanehalkı Anketleri – Cinsiyet Dağılımı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	172
Grafik 2. Hanehalkı Anketleri – Yaş Dağılımı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	173
Grafik 3. Hanehalkı Anketleri – Doğum Yeri (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	174
Grafik 4. Hanehalkı Anketleri – Medeni Durum (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	175
Grafik 5. Hanehalkı Anketleri – Çocuk Sahipliliği (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	176
Grafik 6. Hanehalkı Anketleri – Çocuk Sayısı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	176
Grafik 7. Hanehalkı Anketleri – Hanehalkı Büyüklüğü (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	177
Grafik 8. Hanehalkı Anketleri – En Son Bitirilen Okul (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	178
Grafik 9. Hanehalkı Anketleri – Okula Gitmeyen Vatandaşların Okuma-Yazma Durumu (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	179
Grafik 10. Hanehalkı Anketleri – Konuşulan Yabancı Diller (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	181
Grafik 11. Hanehalkı Anketleri – Sosyal Medya Kullanımı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	182
Grafik 12. Hanehalkı Anketleri – Sosyal Medya Araçları Tercihleri (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	183
Grafik 13. Hanehalkı Anketleri – Doğumdan beri ilgili ilde yaşama (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	184
Grafik 14. Hanehalkı Anketleri – İlgili ilde yaşama süresi (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	185
Grafik 15. Hanehalkı Anketleri – Farklı bir ilde yaşama durumu (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	186
Grafik 16. Hanehalkı Anketleri – Göç Etme Sebebi (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı) ..	187
Grafik 17. Hanehalkı Anketleri – Mahalleden Taşınma İsteği (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	188
Grafik 18. Hanehalkı Anketleri – Mahalleden Taşınma Gerekçesi (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	189
Grafik 19. Hanehalkı Anketleri – Farklı Yere Taşınma (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	190
Grafik 20. Hanehalkı Anketleri – Konut Mülkiyeti (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	191
Grafik 21. Hanehalkı Anketleri – Konut Kira Bedeli (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)...	192

Grafik 22. Hanehalkı Anketleri – Oturulan evde geçirilen süre (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	193
Grafik 23. Hanehalkı Anketleri – İkinci Konutun Mültecilere Kiraya Verilmesi İsteği (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	194
Grafik 24. Hanehalkı Anketleri – Çalışma Durumu (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı) ...	195
Grafik 25. Hanehalkı Anketleri – Meslek Gruplaması -NACE (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	196
Grafik 26. Hanehalkı Anketleri – Hanenin aylık Geliri (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	197
Grafik 27. Hanehalkı Anketleri – Hanenin Geliri/İhtiyaç Karşılama (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	198
Grafik 28. Hanehalkı Anketleri – Son beş yılda ekonomik değişim algısı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	199
Grafik 29. Hanehalkı Anketleri – Ekonomik Değişime Mültecilerin Etkisi (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	201
Grafik 30. Hanehalkı Anketleri – İşsizliğin Artışına Mültecilerin Etkisi (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	201
Grafik 31. Hanehalkı Anketleri – “Mülteciler Esnafılık Yapmalılar” algısı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	202
Grafik 32. Hanehalkı Anketleri – “Mülteci Esnaftan Alışveriş Yapma” algısı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	203
Grafik 33. Hanehalkı Anketleri – “Mahalle/sokak güvenlik” algısı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	205
Grafik 34. Hanehalkı Anketleri – Mültecilerle Karşılaşma Durumu (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	205
Grafik 35. Hanehalkı Anketleri – Mültecilerle Karşılaşılan Yerler (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	207
Grafik 36. Hanehalkı Anketleri – Mülteciler ve Gelecek Endişesi (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	207
Grafik 37. Hanehalkı Anketleri – Mülteciler Algısı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	210
Grafik 38. Hanehalkı Anketleri – Mültecilerle İletişim (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	211
Grafik 39. Hanehalkı Anketleri – Kimlik Tarifleme (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	213
Grafik 40. Hanehalkı Anketleri – Mültecilere İlişkin Uygulamaların Başarısı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	213
Grafik 41. Hanehalkı Anketleri – Mültecilere Vatandaşlık Verilmesi (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	215

Grafik 42. Hanehalkı Anketleri – Mültecilere Çalışma İzininin Verilmesi (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	216
Grafik 43. Hanehalkı Anketleri – T.C..Devletinin Mültecilere İlişkin Kabul Süreci üzerine Algı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	218
Grafik 44. Hanehalkı Anketleri – Mültecilerin Sınırdışı Edilmesi Üzerine Algı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	219
Grafik 45. Hanehalkı Anketleri – Mahallede Danışma Merkezleri Kurulması Üzerine Düşünce (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	221
Grafik 46. Hanehalkı Anketleri – Mültecilere Barınma/Konut Sağlanması Üzerine Düşünce (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	222
Grafik 47. Hanehalkı Anketleri – Mültecilere Sosyal Kültürel Hizmet Sağlanması Üzerine Düşünce (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	223
Grafik 48. Hanehalkı Anketleri – Mültecilere Eğitim Hizmetinin Sağlanması Üzerine Düşünce (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	225
Grafik 49. Hanehalkı Anketleri – Mültecilere Sağlık Hizmetinin Sağlanması Üzerine Düşünce (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	225
Grafik 50. Hanehalkı Anketleri – Açık Alan Kalitesi Üzerine Düşünce (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	226
Grafik 51. Hanehalkı Anketleri – Toplu Taşıma Kalitesi Üzerine Düşünce (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	227
Grafik 52. Hanehalkı Anketleri – Dışlama Üzerine Tutum (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	228
Grafik 53. Hanehalkı Anketleri – Dışlama Üzerine Tutum (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	229
Grafik 54. Hanehalkı Anketleri – Mülteci Çocukların Türkçe Öğrenmesi Üzerine Tutum (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	230
Grafik 55. Hanehalkı Anketleri – Mültecilerin Evsiz Olma Durumları Üzerine Tutum (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	231
Grafik 56. Hanehalkı Anketleri – Birlikte Yaşam Üzerine Değişmesi Gereken Alanlar	232
Grafik 57. Hanehalkı Anketleri – Vatandaşların işbirliği potansiyeli (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	233
Grafik 58. Hanehalkı Anketleri – Vatandaşların sosyal inovasyon deneyine katılım tercihleri (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	233
Grafik 59. İşyeri Anketleri – İşyeri Sahipleri/Müdür Cinsiyet Dağılımı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	234

Grafik 60. İşyeri Anketleri – İşyeri Sahipleri/Müdür Yaş Dağılımı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	235
Grafik 61. İşyeri Anketleri – İşyeri Sahipleri/Müdür Doğum Yerleri (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	237
Grafik 62. İşyeri Anketleri – İşyeri Faaliyet Alanları (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)...	238
Grafik 63. İşyeri Anketleri – İşyeri Açılış Tarihleri (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	239
Grafik 64. İşyeri Anketleri – İşyeri Mülkiyeti (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	240
Grafik 65. İşyeri Anketleri – İşyeri Çalışan Sayısı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	241
Grafik 66. İşyeri Anketleri – İşyeri Finansman İhtiyacı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	241
Grafik 67. İşyeri Anketleri – İşyerinde Yabancı İstihdamı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	242
Grafik 68. İşyeri Anketleri – İşyerinde Yabancı Çalışanların Ortalama Haftalık Çalışma Süreleri (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	244
Grafik 69. Mülakat çalışmasına katılan mültecilerin cinsiyetlerinin iller bazında karşılaştırılması	245
Grafik 70. Mülakat çalışmasına katılan mültecilerin yaş dağılımlarının iller bazında karşılaştırılması	246
Grafik 71. Mülakat çalışmasına katılan mültecilerin uyruklarının iller bazında karşılaştırılması	247
Grafik 72. Mülakat çalışmasına katılan mültecilerin kimliklerinin illere göre nasıl tanımladıklarının karşılaştırılması	248
Grafik 73. Mülakat çalışmasına katılan mültecilerin Türkiye'ye ana dillerinin iller bazında karşılaştırılması	248
Grafik 74. Mülakat çalışmasına katılan mültecilerin Türkiye'de ana dillerinin yanında konuştukları dillerin iller bazında karşılaştırılması	249
Grafik 75. Mülakatlara katılan mültecilerin medeni hallerinin illere göre karşılaştırması	250
Grafik 76. Çocuk yaş aralıklarının illere göre karşılaştırması	251
Grafik 77. Mültecilerin eğitim durumlarının il bazında karşılaştırılması.....	252
Grafik 78. Mülakat çalışmasına katılan mültecilerin Türkiye'ye giriş zamanlarının iller bazında karşılaştırılması	253
Grafik 79. Mülakat çalışmasına katılan mültecilerin Türkiye'ye giriş şekillerinin iller bazında karşılaştırılması	253
Grafik 80. Mültecilerin Göç sürecine kimlerle katıldığının illere göre karşılaştırılması	254
Grafik 81. Mültecilerin göç süresince maddi ve manevi kayıplarının ne olduğunun illere göre karşılaştırılması	255

Grafik 82. Mültecilerin ayrımcılıkla karşılaşma durumlarının illere göre karşılaştırılması.....	256
Grafik 83. Mültecilerin iş tanımlarının illere göre karşılaştırılması.....	258
Grafik 84. Mültecilerin aylık gelirlerinin iller bazında karşılaştırılması.....	259
Grafik 85. Mültecilerin ülkelerindeki esas mesleklerinin iller genelinde karşılaştırılması.....	260
Grafik 86. İstanbul, Hatay ve İzmir’de yapılan mülakat çalışmasında mültecilerin kamu hizmetlerine erişim oranları.....	261
Grafik 87. İstanbul, Hatay ve İzmir illerinde sağlık hizmetinin mülteciler tarafından alınabilmesi konusunda karşılaştırmalı sonuçlar	261
Grafik 88. İstanbul, Hatay ve İzmir’de mültecilerle gerçekleştirilen mülakatta, hanedeki çocuklara aşı yapılma oranları	262
Grafik 89. İstanbul’da mültecilerle gerçekleştirilen mülakatta, sağlık problemi durumunda, 3 ilçe bazında kademelerine göre tercih edilen sağlık kuruluşları ve oranları	263
Grafik 90. Hatay’da mültecilerle gerçekleştirilen mülakatta, sağlık problemi durumunda, 3 ilçe bazında kademelerine göre tercih edilen sağlık kuruluşları ve oranları	263
Grafik 91. İzmir’de mültecilerle gerçekleştirilen mülakatta, sağlık problemi durumunda, kademelerine göre tercih edilen sağlık kuruluşları ve oranları	264
Grafik 92. İstanbul, Hatay ve İzmir’de mültecilerle gerçekleştirilen mülakatlarda, ailede özel bakıma ihtiyaç duyan bireylerin mevcut durumu	264
Grafik 93. İstanbul, Hatay ve İzmir’deki mültecilerin ailede özel bakıma ihtiyaç duyan bireyler için destek alma oranları	265
Grafik 94. İzmir’de mültecilerin genel ihtiyaçları durumunda, destek aldıkları kurum ve kuruluşlar	266
Grafik 95. İstanbul, Hatay ve İzmir’de mültecilerle gerçekleştirilen mülakatlarda aile bireylerinin eğitim alma durumları.....	266
Grafik 96. İstanbul, Hatay ve İzmir illerinde mülakata katılan mültecilerin aldıkları eğitimden memnuniyet durumları	267
Grafik 97. İstanbul, Hatay ve İzmir illerinde gerçekleştirilen mülakatta, Türkiye’de göçmenlere yönelik problemler konularının dağılımı	269
Grafik 98. Mültecilerin, İstanbul, Hatay ve İzmir olmak üzere 3 ile göre Türkiye’de kendilerini güvende hissetme oranları.....	269
Grafik 99. Mültecilerle gerçekleştirilen mülakatta güvenlik sorununda başvurulacak yerler	270
Grafik 100. Mültecilerle gerçekleştirilen mülakatta, mültecilerin tehlikede hissetme nedenleri	272
Grafik 101. İstanbul, Hatay ve İzmir’de mültecilerle gerçekleştirilen mülakatlarda, mültecilerin statü kaygılarını değiştirme çabaları	273

Grafik 102. İstanbul, Hatay ve İzmir’de mültecilerle gerçekleştirilen mülakatta, mültecilerin geleceğe dönük beklenti ve planları açısından Türkiye’de kalma düşünceleri.....	273
Grafik 103. İstanbul, Hatay ve İzmir illerinde Türkiye’den başka yere gitme tercihleri	274
Grafik 104. İstanbul, Hatay ve İzmir illerinde mülakatın gerçekleştirildiği mültecilerin imkanları olduğu durumda yatırım yapmaları sorusuna verdikleri cevaplar	274
Grafik 105. İstanbul, Hatay ve İzmir İllerinde gelecek kuşakların İstanbul’da yaşamalarını isteme durumlarına göre verilen cevaplar	275
Grafik 106. İstanbul, Hatay ve İzmir’de mültecilerin proje kapsamında gerçekleştirilecek etkinliklere katılım durumları	275
Grafik 107. İstanbul’da mülakat için görüşülen kişilerin proje kapsamında gerçekleştirilecek etkinlikler için öneri ve beklentileri	276
Grafik 108. Hatay’da mülakat için görüşülen kişilerin proje kapsamında gerçekleştirilecek etkinlikler için öneri ve beklentileri	277
Grafik 109. İzmir’de mülakat için görüşülen kişilerin proje kapsamında gerçekleştirilecek etkinlikler için öneri ve beklentileri	278
Grafik 110. Mülteci Mülakatları – Kent/Mahalle Tercih Sebebi (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	279
Grafik 111. Mülteci Mülakatları – Taşınma İsteği (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	280
Grafik 112. Mülteci Mülakatları – Belediye ile Temas (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	280
Grafik 113. Mülteci Mülakatları – Mahalleli ile olan ilişkiler (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	282
Grafik 114. Mülteci Mülakatları – Kentte Sevilen Mekanlar (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	283
Grafik 115. Mülteci Mülakatları – Bilgi ve İletişim teknolojileri Sahipliliği (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	284
Grafik 116. Mülteci Mülakatları – Bilgi ve İletişim teknolojileri Sahipliliği (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	285
Grafik 117. Mülteci Mülakatları – Sosyal Medya Kullanım Amacı (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	286
Grafik 118. Mülteci Mülakatları – Mahallede Arkadaşlık (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	287
Grafik 119. Mülteci Mülakatları – Mahallede Arkadaşlık (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	288
Grafik 120. Mülteci Mülakatları – İlçede/Mahallede En sık Kullanılan Mekanlar (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	290

Grafik 121. Mülteci Mülakatları – Mahallede Kentsel Hizmet Alanı Memnuniyeti (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	290
Grafik 122. Mülteci Mülakatları – Mahallede Karşılaşılan Problemler (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	292
Grafik 123. Mülteci Mülakatları – Konut Memnuniyeti (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	293
Grafik 124. Mülteci Mülakatları – Konut Mülkiyeti (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı)	294
Grafik 125. Mülteci Mülakatları – Konut Kira Bedelleri (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	294
Grafik 126. Mülteci Mülakatları – Ev Ararken Karşılaşılan Sorunlar (İstanbul-Hatay-İzmir karşılaştırmalı).....	296
Grafik 127. Sunucu üzerinde gerçekleşen trafik hacmi	365
Grafik 128. Uygulama üye sayısı değişimi	367
Grafik 129. Uygulama üye kullanıcı profil özellikleri dağılımı	368
Grafik 130. Uygulama kullanıcılarının paylaşım dili dağılımı.....	368
Grafik 131. Kategorilere göre etkileşimler	369
Grafik 132. Zamansal etkileşim değişimleri	369
Grafik 133. Etkileşim dili.....	370
Grafik 134. Katılımcılara Mentimeter Aracılığıyla Sorulan Sorular ve Alınan Yanıtlar.....	380

RESİMLER LİSTESİ

RESİM	SAYFA
Resim 1. İstanbul Odak Grup Toplantısı Açılışı	301
Resim 2. POT-A İstanbul Odak Grup Toplantısı	303
Resim 3. POT-A İstanbul Odak Grup Toplantısı Sunumu.....	306
Resim 4. POT-A İstanbul Odak Grup Toplantısı TEMA 2 Çalışmaları	309
Resim 5. POT-A İstanbul Odak Grup Toplantısı TEMA 1 Notları	310
Resim 6. POT-A İstanbul Odak Grup Toplantısı TEMA 2 Notları	311
Resim 7. POT-A İstanbul Odak Grup Toplantısı Sanal Yaşayan Laboratuvar Beta Versiyonu Tanıtımı	311
Resim 8. POT-A İstanbul Odak Grup Toplantısı TEMA 2 Notları-2.....	312
Resim 9. POT-A Hatay Odak Grup Toplantısı Proje Tanıtım ve Bilgilendirme Sunumu	314
Resim 10. POT-A Hatay Odak Grup Toplantısı Saha Çalışmaları Bulgularının Aktarımı	315
Resim 11. POT-A Projesi Tanıtımı ve Bilgilendirme.....	315
Resim 12. POT-A Hatay Odak Grup Toplantısı – Çalıştay Oturumu / Grup1.....	316
Resim 13. POT-A Hatay Odak Grup Toplantısı – Çalıştay Oturumu / Grup2.....	317
Resim 14. POT-A Hatay Odak Grup Toplantısı – Çalıştay Oturumu / Grup3.....	317
Resim 15. POT-A İzmir Odak Grup Toplantısı Açılış Katılımcıları.....	329
Resim 16. POT-A İzmir Odak Grup Toplantısı Sunumu	329
Resim 17. POT-A İzmir Odak Grup Toplantısı Tema Tartışma Grupları Masa 1 ve 2	332
Resim 18. POT-A İzmir Odak Grup Toplantısı Tema Tartışma Grupları Masa 3 ve 4	333
Resim 19. Her üç ildeki oyunlaştırma aracılığı ile “Kültürel Etkileşim, Dayanışma ve Toplumsal Hayata Katılım” Atölyeleri: İzmir.....	351
Resim 20. Her üç ildeki oyunlaştırma aracılığı ile “Kültürel Etkileşim, Dayanışma ve Toplumsal Hayata Katılım” Atölyeleri: İstanbul.....	352
Resim 21. Her üç ildeki oyunlaştırma aracılığı ile “Kültürel Etkileşim, Dayanışma ve Toplumsal Hayata Katılım” Atölyeleri: Hatay	352
Resim 22. İstanbul, İzmir ve Hatay Yaşayan Laboratuvar Kapasite Geliştirme ve	354
Resim 23. Pot-A Yaşayan Laboratuvarında Ortak Üretim Sonucu Deri ve Keçe Malzemesinden Ürünlerin Deneme Satışı.....	355
Resim 24. İstanbul, İzmir ve Hatay Yaşayan Laboratuvarlarda Kentsel Hizmetlere Erişim ve Kent Hayatına Katılım Atölyeleri	356
Resim 25. Sunucu üzerinde gerçekleşen trafik hacmi	366
Resim 26. Mobil uygulama ekran arayüzleri ve paylaşımlar	372
Resim 27. Kapsayıcı Kentler Çalıştayı saha çalışmaları süreci ve sonuçları sunumları-1... 376	

Resim 28. Kapsayıcı Kentler Çalıştayı saha çalışmaları süreci ve sonuçları sunumları-2...	376
Resim 29. Kapsayıcı Kentler Çalıştayı saha çalışmaları süreci ve sonuçları sunumları-3...	377
Resim 30. Kapsayıcı Kentler Çalıştayı saha çalışmaları süreci ve sonuçları sunumları-4...	377
Resim 31. Prof. Dr. İbrahim Sirkeci'nin "Göç, Kentler ve Yeni Gelişmeler" başlıklı sunumunu	378
Resim 32. Kapsayıcı Kentler Çalıştayı POT-A Kentsel Yaşayan Laboratuvar Sergisi.....	380
Resim 33. Çalıştay tartışmalarından görüntü	382

ABSTRACT

With the mass migration from Syria since 2012, Turkey has transformed from a transit country to a host country with the greatest number of migrants worldwide. A migration of this magnitude, however, caught Turkey unprepared legally, administratively and socially. Both the protection of the rights of the refugees and the generation of a future in harmony with the local population in the urban life inevitably require planned management of social adaptation processes of this migrant population, which are increasingly becoming permanent. In order to manage this process, the exploration of local dynamics and provision of efficient legal/administrative framework for the local governments constitute a significant issue. At the first place, this project analyzes how the processes of adaption and integration are currently formed and developed in the direction of “being an inclusive society” based on a multi-dimensional, multi-scale and multi-spatial exploratory research. For this aim, the project develops a conceptual framework specifically designed for our country and construct a “social innovation experiment” that operationalizes this framework. For the processes of adaption and integration processes to be experienced mutually, a “social innovation experiment” based on the “living lab” methodology is conducted with representative groups of Syrian Migrants and Local Communities which are selected from the working areas in Hatay, Izmir and Istanbul. These experiments include:

- i) The analysis of interaction between the local community and immigrants by a temporary physical construction in the urban space,
- ii) The analysis of interaction between the local community and immigrant in the virtual space via a web-based platform compatible with smart mobile devices.

One of the significant aims of the “living lab” experiment, which is conducted as part of the project, is to test what kind of parameters in what kind of spaces (physical or virtual) and to what extent exist or not in the processes of adaptation and integration between the local community and immigrants. With the help of the findings of the experiments and workshops, the project generates an “inclusive city index” comprising dimensions specific to our country, which aims to produce a “policy and strategy road map” through the analysis of the spatial and multi-dimensional distribution of this index.

The total duration of the project is 28 months, comprising three different sub-teams. The project teams are comprised of various disciplines including planning, geography, sociology,

psychology, political science and public administration, economy, information and communication technologies and law.

Keywords: Inclusive Society, Urban Refugees, Mutual Adaption and Integration, Living Lab, Social Innovation (SI), Inclusive City Index.

ÖZET

2012 yılından itibaren Suriye'den gelen kitlesel göç sebebiyle Türkiye geçiş ülkesi niteliğini değiştirerek dünyadaki en kalabalık ev sahibi ülke haline gelmiştir. Fakat bu büyüklükteki bir göç için yasal, yönetsel ve toplumsal olarak hazırlıksız yakalanılmıştır. Halbuki hem mültecilerin haklarının gözetilebilmesi için hem de yerel nüfusla kentsel yaşamda uyumlu bir geleceğin yaratılabilmesi için, gittikçe kalıcı hale gelen bu göçmen nüfusun toplumsal uyum süreçlerinin planlı biçimde yönetilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu sürecin yönetilebilmesi için yerel dinamiklerin keşfedilmesi ve yasal/yönetsel çerçevede yerel yönetimlerin etkin hale getirilmesi hayati derecede önemli bir husustur.

Bu proje öncelikli olarak “kapsayıcı bir toplum olma” yönünde göçmenler ve yerel toplum arasındaki adaptasyon ve uyum süreçlerinin hâlihazırda nasıl oluştuğu ve geliştiğinin çok boyutlu, çok ölçekli ve çok mekânlı keşfedici bir araştırmaya dayalı analiz etmiştir. Söz konusu hedefe yönelik, ülkemize özgü bir kavramsal çerçeve ve bu çerçeveyi operasyonel hale getirmek üzere bir “sosyal inovasyon deneyi” gerçekleştirilmiştir. Adaptasyon ve uyum süreçlerinin karşılıklı deneyimlenmesi amacı ile örnek kentler olarak seçilen Hatay, İzmir ve İstanbul'da alt çalışma bölgelerindeki Suriyeli Göçmenler ve Yerel Topluluklar arasından seçilecek alt temsil grubu ile “yaşayan laboratuvar-living lab” yöntemi ile her üç kent için “sosyal inovasyon deneyi” gerçekleştirilmiştir. Söz konusu deneyler;

- i) kentsel mekânda fiziksel olarak belirli bir süre için inşa edilerek yerel toplum ve göçmen etkileşiminin analiz edilmesi,
- ii) web tabanlı ve akıllı mobil cihaz uyumlu platform üzerinden sanal ortamda (virtual space) yerel toplum ve göçmen etkileşiminin analiz edilmesini kapsamaktadır.

Proje kapsamında gerçekleştirilmiş olan “yaşayan laboratuvar” deneyinin önemli hedeflerinden birisi, göçmenler ve yerel toplum arasındaki adaptasyon ve uyum süreçlerinde hangi parametrelerin hangi tür mekânda (fiziksel veya sanal) ve hangi boyutlarda var olabildiği veya olamadığının test edilebilmesidir. Söz konusu keşfedici analiz, yaşayan laboratuvar deneyi ve üç ilde yapılan kapsamlı çalışmalar sonunda elde edilen bulgular, ülkemize özgü boyutları da içerecek biçimde literatür ve uygulamalarda “kapsayıcı kent indeksi” oluşturmayı hedeflemekte ve söz konusu indeksin mekânsal ve çok boyutlu dağılımının analizi aracılığı ile “politika ve strateji yol haritası”nı üretebilmeyi hedeflemektedir.

Proje toplamda 28 ay sürmüş olup, üç farklı alt proje yine üç farklı ekiple yürütülmüştür. Söz konusu proje ekipleri farklı disiplinlerden oluşturulmuş olup; planlama, coğrafya, sosyoloji,

psikoloji, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, ekonomi, bilgi ve iletişim teknolojileri ve hukuk alanlarını kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kapsayıcı Toplum, Kentsel Mülteciler, Karşılıklı Adaptasyon ve Uyum, Yaşayan Laboratuvar, Sosyal İnovasyon (Sİ), Kapsayıcı Kent İndeksi.

1 GİRİŞ

Kentlerin ortaya çıkışından beri, kaçınılmaz olarak ve hatta varoluşsal bir gerçeklik olarak kentsel mekânlar, kavramsal, sosyal ve fiziksel alanlarda hızlı dönüşümler geçirmektedirler. Bu dönüşümlere doğal iç etkenler gibi, bazı dış etkenler de sebep olabilmektedir. Özellikle küreselleşme ortamının yarattığı nüfus hareketleri, ulus aşırı göçler, post-kolonyalizm ve gittikçe önemi ve etkisi artan “sivil toplum” hem kent gündemini hem de kente ilişkin uzmanlık alanlarının gündemini değiştirmiştir. Toplum gittikçe çeşitlenmekte, bununla birlikte de “toplumun tümü için tek bir doğru” belirleme alışkanlıklarından vazgeçilme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Çeşitlenme ve farklılaşma artık her alanda eskisinden daha fazla hissedilir hale gelmiştir. Özellikle öne çıkan farklılaşma alanları arasında dil, din, yaş grupları, engellilik ve yapabilirlik, cinsel tercihler ve eğilim, sınıf, etnisite farklılıkları karşımızda durmaktadır. Böylesi bir toplumsal yapıda, geçmiş Modernist yaklaşımların çeşitlenen toplumsal talepler karşısında yetersiz kalması hem planlama hem de tasarım alanında “çeşitlilik”, “farklılık” ve “eşitlik” konularının daha ön plana çıkmasını ve kentsel politikaları belirleyen disiplinlerde yeni bir yaklaşıma doğru geçilmesini hızlandırmıştır.

Burada en önemli nokta, bu değişim ve dönüşüm ortamında, hem kurumlar, hem uzmanlar, hem de toplumsal bileşenler olarak bu değişime sebep olan etkenlere ne kadar hakim olduğu ve sürecin dinamiklerinin nasıl yönetildiğidir. Ayrıca bu dinamiklerin ne kadarını bizlerin yarattığı, bizleri nasıl etkilediği ve sonunda kayıpların mı kazancın mı bizi beklediği soruları da önemlidir. Çünkü hem kent konusunda uzmanlaşan meslek insanları, hem kent yöneticileri, hem de kentliler bu değişimin hem öznesi hem de nesnesi olmaktadır. Yaşanan bu değişim ve dönüşüm süreçlerinin yereldeki bir yansıması olarak yerel topluluklar gittikçe farklılaşan, çeşitlenen ve daha karmaşıklaşan bir yapıya sahip olmaktadır. Bu sebeplerle uluslararası alanda da kültürel çeşitlilik, ortak kültürel miras, insan hakları ve kent hakkı gibi alanlarda yürütülen tartışmalar artmıştır. Söz konusu değişimlerin en önemlileri arasında olan “göç ve uyum” konusunda da son yıllarda gerek uluslararası alanda gerekse ülkemizde birçok tartışma yürütülmektedir. Özellikle de 2012 yılından itibaren Suriye’den gelen kitlesel göç sebebiyle Türkiye geçiş ülkesi niteliğini değiştirerek dünyadaki en kalabalık ev sahibi ülke haline gelmiştir. Fakat bu yeni duruma yasal, yönetsel ve toplumsal olarak hazırlıksız yakalanılmıştır. Hâlbuki hem mültecilerin haklarının gözetilebilmesi için, hem de yerel nüfusla kentsel yaşamda uyumlu bir geleceğin yaratılabilmesi için, gittikçe kalıcı hale gelen bu göçmen nüfusun toplumsal uyum süreçlerinin planlı biçimde yönetilmesi kaçınılmaz bir zorunluluktur. Bu sürecin yönetilebilmesi için yerel dinamiklerin keşfedilmesi ve yasal/yönetsel çerçevede yerel yönetimlerin etkin hale getirilmesi de bir diğer önemli husustur.

Bu projenin temel amaçları arasında, hem ekonomik faaliyetler hem de kültürel açıdan çeşitlilik sunan İstanbul, Hatay ve İzmir gibi kadim göçmen kentlerde yığılan zorunlu göçmenlerin mekâna eklenme ve adaptasyon süreçlerinin ekonomik ve kültürel faaliyetlere eklenme süreçleri üzerinden çözümlenmesi; kentlerin kapsayıcılık kapasitesinin artırılması ve araştırma bulgularına dayanan yerel düzeyde toplumsal ve kentsel uyum sürecinin yönetimine yönelik bir Kapsayıcı Kent Modeli; modele dayalı olarak kapsayıcı kentlerin performansını ölçmeye yönelik bir Kapsayıcı Kent Endeksi (KKE) ve politika yol haritasının geliştirilmesi yer almaktadır.

Bu raporda özetlendiği üzere araştırma TÜBİTAK 1003 Öncelikli Alanlar Programı tarafından desteklenmiş olup, toplamda 28 ay süren üç temel iş paketinden oluşmuştur. İlk iki iş paketindeki öncelikli hedef; kapsayıcı bir toplum olma yönünde göçmenler ve yerel toplum arasındaki adaptasyon ve uyum süreçlerinin hâlihazırda nasıl olduğu ve nasıl geliştiğinin çok boyutlu, çok ölçekli ve çok mekânlı, keşfedici bir araştırmaya dayalı olarak analiz edilmesidir.

Çalışmanın üçüncü iş paketi; adaptasyon ve uyum süreçlerinin proje kapsamında öngörülen kavramsal çerçevenin getirdiği yenilikçi bir bakış açısı ile ele alınabilmesi yönünde bir sosyal deneyin gerçekleştirilmesinin ardından “Kapsayıcı Kent Endeksi”nin geliştirilmesidir. Bu kapsamda “adaptasyon ve uyum süreçlerinin” karşılıklı deneyimlenmesi amacı ile örnek kentler olarak seçilen Hatay, İzmir ve İstanbul’da alt çalışma bölgelerinde, ağırlıklı olarak Suriyeli göçmenler ve Yerel Topluluklar arasından seçilen alt temsil grubu ile “yaşayan laboratuvar-*living lab*” yöntemi ile eş zamanlı olarak bir sosyal inovasyon deneyi gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışma;

- i) Kent içinde geçici olarak oluşturulan fiziksel ortamda yerel toplum ve göçmen etkileşiminin analiz edilmesi ve
- ii) web tabanlı ve akıllı mobil cihaz uyumlu platform üzerinden sanal ortamda (*virtual space*) yerel toplum ve göçmen etkileşiminin analiz edilmesini kapsamaktadır.

Proje kapsamında gerçekleştirilmiş olan “yaşayan laboratuvar” deneyinin önemli hedeflerinden birisi, göçmenler ve yerel toplum arasındaki adaptasyon ve uyum süreçlerinde hangi parametrelerin hangi tür mekânda (fiziksel veya sanal) var olabildiği veya olamadığının test edilebilmesidir. Söz konusu tüm saha çalışmaları, deney ve atölyeler sonunda elde edilen veri ve bulgular, ülkemizde ilk kez oluşturulan Kapsayıcı Kent Modeli ve Kapsayıcı Kent Endeksi oluşturmada ve “sosyal entegrasyon amaçlı politika üretme ve strateji yol haritasının ortaya çıkarılabilmesi”nde önemli girdiler sağlamıştır. Öte yandan, kapsayıcı toplum olma yönünde

göçmenler ve yerel toplum bileşenlerinin kolektif öğrenmesini sağlayacak, deneyim aktarımı ve anlayış birliğini destekleyecek bir platformun var olan diğer grupların da algılanabilmesine yönelik altyapı çalışmalarına katkıda bulunmuş ve çok dilli bir mobil uygulamanın prototipi proje ekibi tarafından geliştirilmiştir. Benzer biçimde, proje iş paketleri kapsamında olmamasına rağmen, günümüzde giderek artan bilgi ve iletişim teknolojilerine olan ihtiyaç doğrultusunda, proje odak grup toplantıları ve çalıştaylara katılan tüm aktörlerin tespit ve katkıları ile ülkemizde göç çalışmalarında eksikliği hissedilen bir “Açık Veri Portalı” da kurulmuştur.

Bu rapor, yukarıda özetlenen çalışmaları toplamda beş ana bölümde detaylı olarak sunmaktadır. Raporun giriş bölümünden sonraki ikinci bölümü, göç ve kapsayıcı kentler konusunu uluslararası ve ulusal literatürde çok boyutlu olarak ele almaktadır. Her ne kadar uluslararası literatürde kapsayıcı kentlere ilişkin kavramsal boyutta yapılan tartışmalar son beş yılda ağırlıklı gelişmiş ise de konunun bazı çalışmalarda belirli boyutlarda ele alındığı (örneğin salt uyum politikaları ve göçmen perspektifinden ele alındığı veya ulusal düzeyde ekonomik gelişmişlik üzerinden tartışıldığı) tespit edilmiş, ülkemizde ise bu konunun henüz son iki yıldır tartışıldığı gözlenmiştir. Benzer biçimde kapsayıcı kentlerin performanslarının ölçümüne ilişkin uluslararası literatürde son beş yıldır bazı projelerde yöntemsel denemeler üzerinden testler yapıldığı, ülkemizde ise henüz bu konuda hiçbir endeksin yapılmadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla raporun literatür bölümünün, projenin üçüncü aşamasında yer alan gerek model oluşturma gerekse endeks yönteminin belirlenmesi alanlarına önemli katkıları olmuştur.

Raporun üçüncü bölümü araştırmada ele alınan tüm saha çalışmalarını, yaşayan laboratuvar ve mobil uygulama geliştirme iş paketini “gereçler ve yöntem” başlığı altında özetlemektedir. Bu bölümde proje kapsamında özel olarak geliştirilen ve tamamen yenilikçi bakış açısını içeren yöntemlerin detaylı olarak aktarılması hedeflenmiştir. Dördüncü bölümde ise üçüncü bölümde aktarılan yöntemlerin sonuçlarına değinilmiştir. Özellikle ülkemizde son yıllarda sıkça tartışılmaya başlanan “göçmenler ve uyum” konusunda standartlaşan bakış açısının bu süreçleri yönetmekte neden yetersiz kaldığı, proje kapsamındaki aynı illerde dahi farklı ilçelerin yerelliğinden doğan dinamiklerin nasıl farklılaşabildiği ve “uyum” meselesinin tek taraflı değil yerel halk ile beraber çözümlenmesi gerektiği, ayrıca bilgi ve iletişim çağında yeni nesil kapsayıcı kent hizmetlerine olan ihtiyaç proje sonuçları olarak sunulmuştur.

Beşinci bölümde, araştırmanın genel sonuç ve tartışmalarının yer aldığı bölüm olup, projenin belirli bir bütçe ve zaman çerçevesinde başarabildiği konu başlıkları ile ülkemizde gelecekte yapılacak olan çalışmalara ipucu verebilecek konulara değinilmektedir. Bu kapsamda en önemli sonuçlardan bir tanesi şüphesiz, tüm dünyada olduğu gibi çok boyutlu bir kapsayıcı

kent modelinin gerek yerel halk gerekse mülteciler açısından birlikte yaşam pratiklerini artırmada giderek öneminin artması olmuştur. Bir diğer önemli sonuç, yerel yönetimlerin kapsayıcı bir kentin yönetişimi konusunda stratejik bir yol haritasına ihtiyaç duyması ve bilgi çağı ile beraber kentlerin performansını ölçebilecekleri (endeks, açık veri portalları vb.) operasyonel araçlara ve yeni nesil kamusal hizmet sunumlarına ihtiyaç duymaları olarak belirtilmelidir.